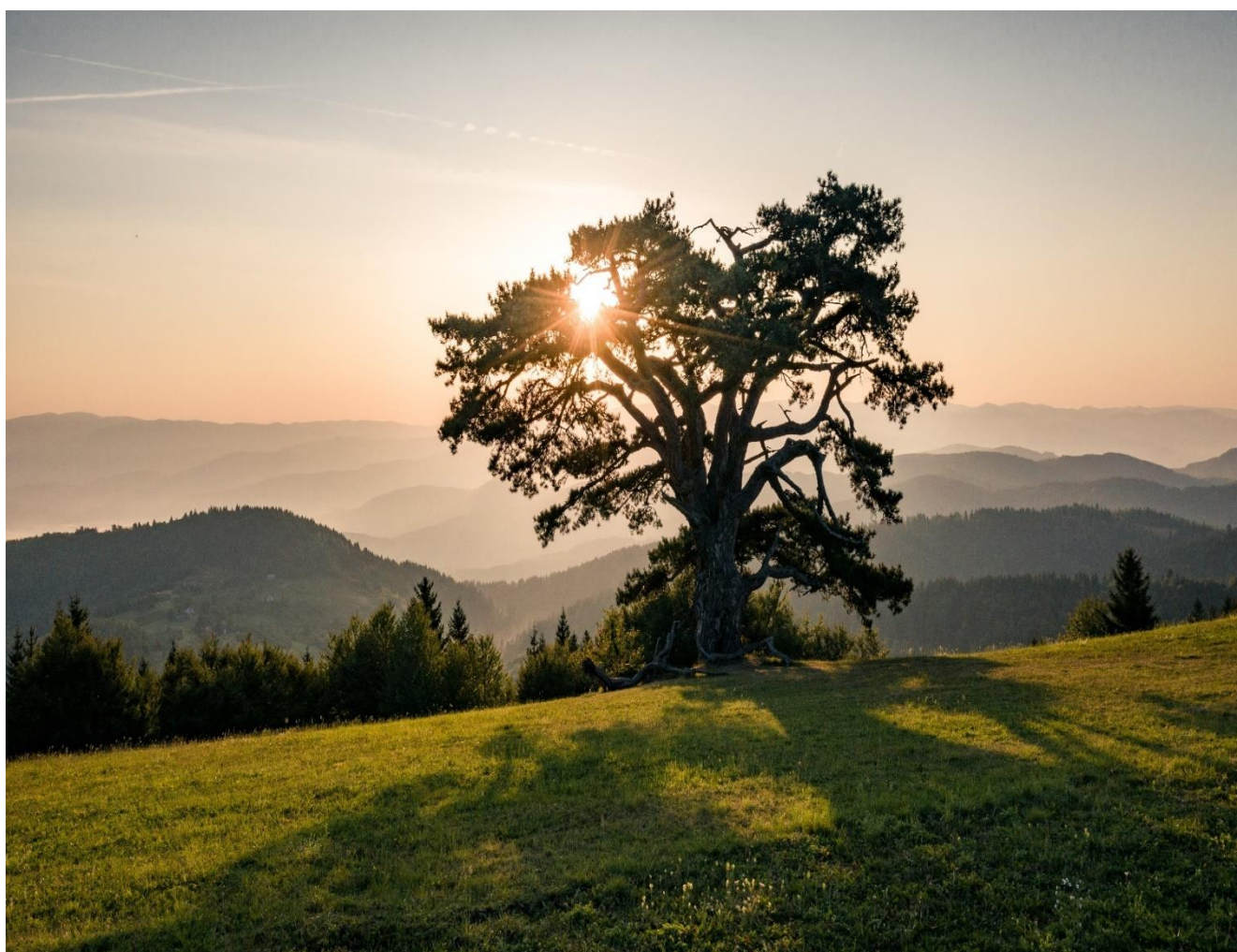

Датум: 07.03.2024. године
Број:132

ПРЕДЛОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА
ПРЕДЕЛОМ ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „КАМЕНА ГОРА“
за период 2025 – 2034.године

Пријеноље, март 2024. године

Садржај

Редни број поглавља	Назив	Број стране
	Увод	3
1.	Приказ главних природних и створених вредности и природних ресурса ПИО „Камена Гора”	5
2.	Оцена стања животне средине ПИО „Камена Гора”	12
3.	Преглед активности, делатности и процеса који представљају факторе угрожавања ПИО „Камена Гора”	12
4.	Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја ПИО „Камена Гора”	13
5.	Анализа и оцена услова за остваривање дугорочних циљева заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја ПИО „Камена Гора”	14
6.	Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности ПИО „Камена Гора”	16
7.	Приоритетни задаци научно-истраживачког и образовног рада..	17
8.	Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу ПИО „Камена Гора”	18
9.	Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта у ПИО „Камена Гора”	19
10.	Активности на промоцији вредности ПИО „Камена Гора”	22
11.	Студијска (истраживачка), програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности на заштити, очувању и унапређењу и одрживом развоју ПИО „Камена Гора”	22
12.	Сарадња са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности на подручју ПИО „Камена Гора”..	23
13.	Активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене	23
14.	Финансијска средства и материјалне претпоставке за извршење поверених послова управљања ПИО „Камена Гора”	25

УВОД

Влада Републике Србије донела је Уредбу о заштити Предела изузетних одлика „Камена Гора” („Службени гласник Републике Србије“, број 99/14).

Предео Камена Гора, стављена је под заштиту као природно добро од великог значаја, као Предео изузетних одлика „Камена Гора” и сврстан је у II категорију ради очувања геоморфолошких, хидролошких и биолошких вредности планинског подручја које је аутентично по дубоким клисурама и мозаичном пределу шумских, ливадских и тресетних заједница које чине овај простор јединствени у овом делу Србије.

Влада Републике Србије за управљача одредила је Јавно предузеће „Србијашуме“ Београд.

Послове непосредног управљања ПИО „Камена Гор” на терену спроводи део Јавног предузећа за газдовање шумама „Србијашуме“ Београд, Шумско газдинство „Пријепоље“, Пријепоље.

Предео изузетних одлика „Камена Гора” (у даљем тексту: ПИО „Камена Гора”) се налази на подручју Општине Пријепоље, у катастарским општинама Камена Гора, Брајковац, Гојаковићи, Матаруге, Орашац, Крушево, Грачаница и Миљевићи.

Површина ПИО „Камена Гора” износи 7.762,33 ha.

Правни основ за израду Плана управљања ПИО „Камена Гора” за период од 2025-2034. године (у даљем тексту: План управљања) је члан 68. Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др.закон и 71/21).

План је урађен у складу са:

- ✓ Законом о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18- др.закон и и 71/21);
- ✓ Законом о водама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12 и 101/16);
- ✓ Законом о шумама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18-др.закон);
- ✓ Законом о заштити животне средине („Службени гласник Републике Србије“, број 135/04, 36/09, 36/09- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18-др.закон);
- ✓ Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник Републике Србије“, број 18/10 и 95/18-др.закон);
- ✓ Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник Републике Србије“, број 28/14 и 95/18-др.закон);
- ✓ Законом о заштити од пожара („Службени гласник Републике Србије“, број 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18-др.закон);
- ✓ Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник Републике Србије“, број 102/07);

- ✓ Просторним планом Републике Србије од 2010. године („Службени гласник Републике Србије“, број 88/10);
- ✓ Просторним планом административног подручја општине Пријепоље („Службени лист општине Пријепоље“, број 3/11);
- ✓ Условима заштите природе за израду Плана управљања ПИО „Камена Гора“ за период 2025-2034. године .
- ✓ Основама газдовања шумама за Газдинску јединицу „Црни врх- Камена Гора“ (2021-2030. године) и Газдинску јединицу Рађеновац-Стругови“ (2022-2031. године).
- ✓ Водним условима за израду Плана управљања ПИО „Камена Гора“ за период 2025-2034. године (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде).
- ✓ Водопривредном основом Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 11/02);
- ✓ Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник Републике Србије“, број 3/17);

Према Закону о заштити природе план управљања заштићеним подручјем је документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира: мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја; смернице и приоритете за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва.

Управљач доноси план управљања за период од десет година, на који сагласност даје Министарство надлежно за послове заштите животне средине, по претходно прибављеним мишљењима министарстава сагласно Уредби о заштити Предела изузетних одлика Камена Гора”.

План управљања се остварује кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, организациони и материјално-финансијски услови њиховог извршења.

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

1.1. Главне природне вредности

1.1.1. Геолошке карактеристике

Геолошку грађу истраживаног подручја Камене Горе чине стене старости горњег палеозоика, мезозоика и квартата. Што се тиче геолошке подлоге, овде се јасно разликују два дела. Већи део је од палеозојских шкриљаца, углавном карбонских филита, где су наслаге тријаског кречњака. Матична стена често избија на површину било у виду стабилног или у виду покретног камења. На стрмим стенама и литицама стена се јавља у виду блокова. Истражно подручје лежи на Тихотинско-бјелоласичкој и Дурмиторској структурној јединици које су у саставу Унутрашњих Динарида.

Захвата само мале делове Лимске јединице. У геолошкој грађи истражног простора доминирају две литолошке јединице - палеозојски шкриљци и тијаски карбонати. Оне одређују рељеф, хидрографску мрежу, оводњеност, педолошки покривач, а тиме у значајној мери и вегетациони покривач.

1.1.2. Геоморфолошке карактеристике

ПИО „Камена Гора“ је представљена серијом високих флувио-денудационих површи, у знатној мери рашчлањених дубоким клисурама и кањонским долинама на мање висоравни са којих се дижу планински венци. Главна долина Лима, композитног карактера, у клисури између Бродарева и Пријепоља дубока је 750 m (профил Крушево-Лим-Градина) и знатно је рашчланила планински склоп Динарида у овом делу Србије. Његове притоке, Комаринска река, Грачаница, Виницка, Миоска, Ратајска река и Сељашница додатно су рашчланиле простране површи Камене Горе на мање висоравни и планинске венце, такође формирајући дубоке клисуре.

Као посебне вредности геоморфолошког карактера на Каменој Гори су издвојени:

1. Увала Петња као репрезентативни пример функционисања крашког рељефа на контакту са вододржљивим стенама, бројним понорницама које су формирале пећине и јаме на месту понирања.

2. Увала Сади, пространа крашка увала са бројним сраслим вртачама и фосилним скрашћеним долинама оријентисаним према центру увале деформисаним низовима секундарних вртача, по ободу обрасла четинарском шумом.

3. Крушево, изразито скраћена површ на 1000-1100 m н.в. као најнижи део Камене Горе, непосредно над дубоко усеченом клисуром Лима.

4. Клисура Грачанице, најмаркантнија међу долинама-притокама Лима са дивљом и тешко проходном долином у потпуности обраслом шумом прашумског карактера.

Геоморфолошки објекти као објекти геонаслеђа, иако високог степена атрактивности и очигледности дуготрајних процеса у природи, са бројним вредностима ван саме геоморфологије, представљају комплементарне мотиве укупних природних и етно-културних

вредности Камене Горе и пријеполског краја, и као такве их треба заштитити и туристички валоризовати.

1.1.3. Педолошке карактеристике

На кречњачкој подлози развила су се смеђа кречњачка земљишта различите дубине у зависности од режима воде. Биљни покривач је углавном равномерно распоређен, богатији је у увалама и засењеним местима, док је на гребенима и камењарима јако оскудан. На еволуцију земљишта ове газдинске јединице утицале су разлике у геолошкој подлози, особинама рељефа и вегетацији.

Од земљишта заступљени су:

- смеђе земљиште на кречњаку и доломиту
- дистрично смеђе или кисело смеђе земљиште
- рендзина.

Смеђе земљиште на кречњаку – доломиту. За формирање овог земљишта одлучујући значај има природна стена, јер се овај тип земљишта формира само на чистим кречњацима. Дубина смеђег земљишта на једром кречњаку и на кречњаку – доломиту варира, али не прелази 60 цм.

Дистрично смеђе или кисело смеђе земљиште Ова земљишта се формирају на теренима са израженим рељефом, многобројним потоцима, честим и стрмим нагибима са проређеним шумама што условљава да овај тип земљишта нема развијен профил.

Рендзина на кречњаку Рендзина се појављује у разним фазама, на огољеним кречњацима где је ерозија развијенија преовлађује иницијална фаза – сирозем. По текстури спада у тешку иловачу, а мање у текстуру крупног песка. Воду добро упија, али и пропушта. Аерација је добра, подложна је ерозији. Реакција зависи од развојне фазе, у плитким до 10цм већим је неутрална, а у дубљим слабо до средње кисела. Рендзина је погодна за шуму и пашњаке.

1.1.4. Климатске карактеристике

На простору Камене Горе и уопште овог дела југозападне Србије не постоје метеоролошке станице вишег реда. Стога су климатске карактеристике посматраног простора у највећој мери приказане на основу литературних извора и кроз аналогију са ширим климатским подручјем.

Ово је климатски рејон са највећом влажношћу ваздуха у Србији и највећом облачношћу (6,0-6,5 у сливу Лима). Док кишомерне станице на планинама добијају преко 1100mm падавина, дотле су речне долине и котлине знатно сиромашније падавинама (Нова Варош 888 mm, Прибој 731 mm, Пријеполје 729 mm). Температуре најтоплијег месеца се крећу између 15 и 20°C, а најхладнијих на највишим планинама испод -3°C. Уопште, Старорашки климатски рејон карактерише свеже планинско поднебље“.

1.1.5. Хидролошке карактеристике

Најзначајнији хидролошки објекат овог краја, који представља североисточну (делом и источну) границу простора ПИО „Камене Горе“ је Лим са својом долином. Већи део овог

простора представља планинско подручје, карактеристично за југозападну Србију. Државна граница Србије и Црне Горе је највећим делом и западна и југозападна граница Камене Горе.

Хидрографску мрежу чине токови који крећу са падина и подножја планина чији врхови достижу висину до 1450 m и који углавном гравитирају ка Лиму, као његове леве притоке. Са овог простора, од значајнијих речних токова, једино Стрмечићка река тече ка сливу Теотине.

Хидрографску мрежу истраживаног простора Камене Горе, која највећим делом гравитира ка средњем току реке Лим, чине мањи речни токови који крећу са планина чији врхови достижу висину до 1450 m. Ови токови настају од извора, које одликује солидна издашност, али су ипак због карактеристика терена просечне водности.

Главни речни токови су, са изузетком Стрмечићке реке, леве притоке Лима и ређају се идући низводно: *Комаринска река*, *Грачаница*, *Виницка*, *Миоска*, *Пустинска река*. Једино *Стрмечићка река* тече на запад, ка сливу Теотине. Река Грачаница, са својом клисурастом долином представља геоморфолошко - хидролошки природни феномен.

Њене воде су I класе квалитета, што данас представља праву реткост и драгоценост. Карстна издан која обухвата релативно широко подручје, значајан је хидрогеолошки и морфолошки чинилац са обиљем чисте и квалитетне воде.

1.1.6. Биљни и животињски свет

Камена Гора је планинска површ рашчлањена дубоким клисурама и кањонским долинама већих и мањих водотока. Мозаичан распоред шума и питомих пропланака у амбијенту типичном за динарске планине Старог Влаха, чини овај простор јединственим.

Симбол Камене Горе је стабло вишевековног црног бора, атрактивног изгледа - „Свети бор“, које доминира простором и чува тајну прошлих времена.

У флористичком смислу, најразноврсније и најзначајније области Камене Горе представљене су бочним клисурама Лима са бројним реликтним заједницама и рефугијалним стаништима на кречњачким литицама, стенама и камењарима. Захваљујући специфичној геолошкој подлози и клими, на Каменој Гори су нашле станиште бројне ретке и угрожене биљне врсте – од укупно 473, 22 су ретке и угрожене у флори Србије, а 14 врста је од међународног значаја. Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, са подручја Камене Горе обухваћено је 76 врста, у категорију заштићених сврстано је 66 биљака док се у категорији строго заштићених врста налазе 10 биљних таксона.

Посебну вредност и уједно најосетљивији и најугроженији тип станишта представљају влажне ливаде и тресавице око села Камена Гора, Шајнов крај, Глушчевићи и Гувниште.

Шумска вегетација се издваја као вредност и у квалитативном и квантитативном погледу. Шумска вегетација подручја Камене Горе је представљена различитим климатоналним и асоналним заједницама, почев од шума беле јове (*Alnetum incanae*) око речица, у фрагментима на малим површинама, затим шума китњака (*Quercetum montanum*), преко планинске шуме букве (*Fagetum moesiace montanum*) до шума јеле и букве (*Piceo-Fago-Abietetum*), смрче (*Picetum excelsae serbicum*), смрче и јеле (*Piceo-Abietetum*), које доминирају

планинским масивом. На појединим ливадским и некадашњим пашњачким површинама као и скорим пожариштима, развијене су и брезове шуме (*Populo-Betuletum*).

У односу на укупну површину државних шума, под шумском вегетацијом на територији заштићеног природног добра налазе се око 77% површине, док на укупну необраслу површину долази око 22%. У обраслој површини, односно површини прекривеној вегетацијом у заштићеном природном добру, шуме према пореклу учествују:

- Високе, најквалитеније природне шуме учествују са око 40%.
- Издавачке шуме учествују са око 50% по површини.
- Вештачки подигнуте састојине и културе (смрча) учествују са око 2% по површини.
- Шикаре и шибљаци заузимају око 6% по површини.

Овај проценат учешћа високих шума вредан је показатељ заштите природних вредности подручја који се заснива на очуваности и репрезентативности аутохтоних природних целина.

На крашкој површи Камена Гора постоји већи број пећина и јама - од 100 до 150. У склопу валоризације простора Камене Горе као природног добра, екипа спелеолога и биоспелеолога Завода је истраживала 19 подземних објеката, девет пећина и десет јама. Већина је посећена више пута да би се сакупио допунски материјал артропода неопходан за тачну детерминацију. Сакупљен је научно врло вредан материјал, а посебно је значајно откриће чак девет, за фауну Србије нових, врста инсеката и једног паука.

Истраживањем Камене Горе констатовано је присуство 15 врста водоземаца и гмизаваца - 7 припада класи водоземаца, а 8 класи гмизаваца.

На подручју Камене Горе, до сада је евидентирана 101 врста птица. Овим бројем су обухваћене врсте које се редовно виђају на овом подручју током репродуктивног периода. Остали сезонски аспекти су само делимично обрађивани, тако да укупан списак врста које се на овим просторима могу срести, укључујући и период сеобе и зимовања, није комплетан. Очекивани број свих врста птица се креће око 120.

Врсте које свакако треба издвојити по значају, како националном тако и међународном, су: Сиви соко (*F. peregrinus*), Велики тетреб (*T. urogallus*), Лештарка (*B. bonasia*), Прдавац (*C. crex*), Тропрсти детлић (*P. trydactylus*), Црна жуна (*D. martius*).

Најзначајнији локалитети са аспекта заштите птица на Каменој Гори су Црни врх, Равна гора, клисура Грачанице и Петња.

Како на подручју Камене Горе нису спровођена систематска истраживања разноврсности фауне сисара, то се неки поузданији закључци у погледу диверзитета и просторног распореда врста ове фаунистичке групе могу дати на основу података из расположиве научне и стручне литературе и резултата прелиминарних теренских истраживања спроведених од стране стручних екипа Завода. На основу таквих извора може се закључити да фауну сисара подручја Камене Горе чине 33 врсте, сврстане у пет таксономских категорија нивоа реда. Највише врста - 12, припада реду глодара (*Rodentia*). Реду звери (*Carnivora*) припада 10 врста. Затим следе бубоједи (*Insectivora – Erinaceomorpha* и *Soricomorpha*) са 8, папкари (*Artiodactyla*) са 2 и зечеви (*Lagomorpha*) са 1 врстом.

1.1.8. Пејсажне-предеоне карактеристике

Предео изузетних одлика „Камена Гора“ је високовредан планински простор, очуваних природних карактеристика, без битних и видљивих негативних антропогених утицаја. Чини га комбинација високих површи и пашњака, велики број увала и вртача, дубоко усечене речне долине, мноштво извора питке, планинске воде. Мозаичан распоред шума и ливада целом простору даје атрактивне пејсажне одлике.

Традиционалан начин живота у амбијенту очуване природе даје простору Камене Горе специфичну лепоту. Старовлашки тип насеља, са дводелном брвнарком као основним грађевинским обликом може се наћи у живописним засеоцима овога краја. Посебно вредни објекти народног градитељства налазе се у засеоку Гувниште у виду појединачних или групација стамбених, сеоских и других пратећих објеката.

1.2. Створене вредности

Многобројни објекти народне архитектуре имају велики историјски значај и чине хармоничан спој са простором који их окружује. У савременим условима стара, изворна архитектура у фази је потпуног ишчезавања и уништења. Нестају карактеристични облици и типови објеката који су доминирали у последња два века. Изградња кућа добила је садржаје и облике који немају много заједничког са потребама корисника, захтевима времена и нашом градитељском традицијом.

Манастирски комплекс Житин - на простору Камене Горе налазе се остаци манастирског комплекса у атару села Житин. О њему не постоје писани подаци „не зна се коме је светитељу био посвећен, нити како се некада називао, те га је стога веома тешко препознати међу именима ишчезлих сакралних здања која су забележена у познатој изворној историјској грађи. На некадашњу храмовну посвету могао би да укаже податак да су се уз рушевине цркве, на празник Благовести, до пре неколико деценија окупљали мештани” (Терзић, 1996). Житински комплекс се налази у уској и тешко проходној долини реке Грачанице. Остаци манастирског здања, зарасли у букову шуму, леже на мањој заравни изнад десне обале реке, на простору где се клисураста долина благо проширује.

Остаци манастира „Житин“

Села Камене Горе припадају разбијеном, тзв. старовлашком типу насеља. Заузимају велике површине, подељена су на засеоке. Млада су по постанку, формирана у XIX веку досељавањем становништва из Црне Горе и Херцеговине. До тада је овај простор углавном служио за сезонску испашу стоке.

На Каменој Гори живи становништво православне и муслиманске вероисповести. Услед различитог начина живота, разликују се материјали од којих су куће прављене, распоред објеката у дворишту, као и организација домаћинства. Православне куће су грађене од дрвета, а муслиманске од дизме, чатме или черпића.

Село „Гувништа“

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Једну од полазних основа у управљању заштићеним подручјем, према условима Завода за заштиту природе Србије, представља оцена стања животне средине заштићеног подручја у смислу очуваности или угрожености.

Према Студији заштите и оцени коју су дали стручњаци Завода за заштиту природе Србије, квалитет животне средине на заштићеном природном добру је задовољавајући и последица је периферног положаја и удаљености од градских и привредних центара. У погледу **очуваности појединих елемената животне средине (вода, ваздух, земљиште)** констатовано је да на овом простору нема већих загађивача, те се квалитет животне средине може оценити највишом оценом. Проблеми који се јављају су углавном микролокацијске природе.

Предео изузетних одлика „Камена Гора“ је простор очуване природе и атрактивног руралног амбијента, са вредним објектима етно-наслеђа који представљају одраз духовности и живота становништва. Одликује се високим степеном очуваности природе, лепотом пејзажа, погодном климом, пространим шумама, многобројним изворима, израженом геолошком и биолошком разноврсношћу.

3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА

Главни фактори угрожавања, облици деградације који могу да угрозе или униште основне природне вредности Камене Горе:

- ✓ не поступање у складу (или не доношење) са просторно планском документацијом, шумским и ловним основама, планским документима, основама и другим пројектима и програмима донетим у складу са законским прописима;
- ✓ не поступање у складу са одредбама Закона о заштити природе, односно одредбама Уредбе о заштити ПИО „Камена Гора“;
- ✓ не поступање у складу са одредбама Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби ПИО „Камена Гора“ („Службени гласник Републике Србије“, број 44/15);
- ✓ бесправна градња објеката, реконструкција и доградња;
- ✓ депоновање комуналног отпада;
- ✓ каптирање извора;
- ✓ бесправни риболов, криволов, ловокрађа и тровање живог света;
- ✓ бушење стена и стихијско постављање пењачких стаза, чиме се могу нарушити геоморфолошке вредности подручја и угрозити природне вредности;
- ✓ илегална „археолошка“ ископавања
- ✓ уништавање постављених мобилијара и уређених локалитета;
- ✓ сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста супротно акту о заштити;
- ✓ МХЕ „15.Август“ (која се налази непосредно изнад клисуре подграђе и угрожава живи свет најамње двојако, уништавањем станишта водених организама прекидањем тока реке Грачанице и деградирањем квалитета воде (загревање, успоравање-забаривање, појава алги, могућност цурења уља и др.).

4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Концепт заштите Предела изузетних одлика "Камена Гора" односи се на приоритетни циљ, а то је очување природних вредности заштићеног добра - специфичну крашку морфологију и хидрогеологију, бројне карстне изворе, богат вегетацијски покривач, велику површину под шумама, фаунистичко богатство, као и на очуване објекте народног градитељства и остатке манастирског комплекса Житин.

Природне и створене вредности представљају основу за заштиту и проглашење заштићеног природног добра у категорији предела изузетних одлика. На простору који је заштићен, успостављен је режим заштите II и III степена.

Режим заштите II степена спроводи се на површини од 1.912,72 ha на локалитетима: „Боровњак“, „Метаљка“, „Црни Врх“, „Петња“, „Крушево и клисура реке Грачанице“ и „Данкова пусија“ у делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја. У овом режиму могу се остваривати управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења природног добра без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација и екосистема.

Радови ван заштићеног простора за које се основано претпоставља да могу имати неповољне и штетне последице на заштићено добро, Предео изузетних одлика „Камена Гора“ подлежу процедури израде Студије процене утицаја и добијања сагласности у складу са Законом о заштити природе.

Ближе услове одржавања реда и понашања власника и корисника земљишта и посетилаца на заштићеном подручју, утврдиће Управљач посебним актом (Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби) сходно члану 56. Закона о заштити природе.

Дугорочни циљеви су:

- ✓ очување комплекса реке Грачанице;
- ✓ заштита и очување станишта строго заштићених биљних и животињских врста;
- ✓ усклађивање дозвољених видова коришћења заштићеног подручја са потребама заштите и очувања;
- ✓ успостављање и развој едукативних и туристичко рекреативних активности;
- ✓ сарадња са локалним становништвом, локалном самоуправом и другим заинтересованим странама, као и са научно-истраживачким и образовним институцијама;
- ✓ популаризација и презентација заштићеног подручја;
- ✓ развој шумарства.

Мере и активности за остварење дугорочних циљева:

- ✓ организовање ефикасног управљања ПИО „Камена Гора“;
- ✓ континуирано усклађивање планске и програмске документације;
- ✓ мониторинг строго заштићених врста са одређивањем њихових станишта, мапирањем станишта, праћењем стања и предузимањем мера за њихово очување у светлу евидентних климатских промена;

- ✓ контрола спровођења прописаних режима заштите;
- ✓ контрола спровођења прописаних мера заштите вода;
- ✓ успостављање свих видова сарадње са постојећим корисницима подручја и локалним становништвом;
- ✓ евидентирање свих угрожавајућих фактора, дефинисање мере за ублажавање или отклањање угрожавајућих фактора.
- ✓ формирање базе података о постојећем стању екосистема и постојећим видовима коришћења.
- ✓ презентација и популаризација природних и створених вредности заштићеног подручја.

Концепција, односно стратегија заштите и развоја ПИО „Камена Гора“ треба да дефинише основне правце заштите и развоја овог заштићеног подручја тако да се остварују одређени принципи и то: принцип очувања, заштите и унапређења биодиверзитета, принцип дугорочног планирања, принцип интегрално развојне заштите, а то подразумева разраду система финансирања заштите и развоја, обезбеђивање дугорочних координираних научних и стручних истраживања, успостављање информационог система и обуку кадрова који раде на пословима управљања заштићеним подручјима.

5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Дугорочни циљеви заштите, очувања, унапређења и одрживог развоја ПИО „Камена Гора“ су:

- ✓ очување комплекса реке Грачанице;
- ✓ заштита и очување станишта строго заштићених биљних и животињских врста;
- ✓ усклађивање дозвољених видова коришћења заштићеног подручја са потребама заштите и очувања;
- ✓ успостављање и развој едукативних и туристичко рекреативних активности;
- ✓ сарадња са локалним становништвом, локалном самоуправом и другим заинтересованим странама, као и са научно-истраживачким и образовним институцијама;
- ✓ популаризација и презентација заштићеног подручја;
- ✓ развој шумарства.

За реализацију дугорочних циљева ПИО „Камена Гора“ морају се створити предпоставке и обезбедити услови и то по приоритетима:

- ✓ **Доношење програмских и планских докумената и њихову верификацију** (приоритетни, орочен услов који се односи на обавезу управљача и израду: Плана управљања, Годишњег програма управљања, Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби као и Одлуку о накнадама за коришћење ПИО „Камена Гора“).
Сагласно Уредби о заштити ПИО „Камена Гора“ управљач ће донети неопходна управљачка документа, односно: План управљања за период 2025-2034. године, годишње програме управљања ПИО „Камена Гора“ и извештаје о остваривању годишњих програма управљања ПИО „Камена Гора“.

- ✓ **Организационо, кадровско и техничко опремање управљача** (технолошки услов, који подразумевају опремљеност управљача кадровима, пословним простором, другим објектима и средствима рада, опремљеност заштићеног подручја комуналном и саобраћајном инфраструктуром и уређеним местима и објектима за рекреацију и боравак посетилаца);

Овај услов је делимично испуњен, и то у делу који се односи на управљача. Управљач је организационо, кадровско и технички спреман за реализацију највећег дела активности у заштићеном подручју. У наредном периоду очекује се постепено решавање и других, појединих питања, посебно на испуњењу услова везаним за набавку средстава за рад, бољу опремљеност и уређење заштићеног подручја.

- ✓ **Међусобно сарадња и комуникација са корисницима простора ПИО „Камена Гора“** (координацију рада управљача, корисника заштићеног подручја, службе заштите природе и надлежних органа);

Услов недовољно испуњен. Предпоставља сталну координацију управљача и корисника заштићеног подручја као и надлежних органа, која неретко не зависи само од управљача. Овај услов је најмање испуњен, јер Камену Гору одликује релативно мала густина насељености, незадовољавајућа старосна структура локалног становништва, низак стандард живљења локалног становништва, неравномерне потребне инфраструктуре за развој пољопривреде, сточарства и свих облика туризма. Иако је сарадња са локалним становништвом релативно добра и стално се унапређује, евидентно је да део локалног становништво заштиту подручја и даље доживљава као ограничење, а не као шансу за одрживи развој и бољи живот. Едукативни пројекти усмерени према локалном становништву могу дати веће резултате у остваривању циљева заштите и унапређења подручја.

- ✓ **Учешће и подршка научних и истраживачких институција подручја:**

Управљач нема кадровске капацитете за обављање научних и истраживачких активности, па стога овом услову увек посвећује посебну пажњу. Добродошло је учешће сваке заинтересоване научне и истраживачке институције, чије активности се одвијају сходно законској регулативи и режимима заштите, а које доприносе остварењу дефинисаних циљева.

- ✓ **Обезбеђење финансијских средстава и законских инструмената** (економски услов, који подразумева трајно и стабилно финансирање Плана управљања на основу Закона о заштити природе и Уредбе проглашењу подручја „Камена Гора“);

Овај услов мора бити испуњен у целости, јер обезбеђење неопходних финансијских средстава (из делатности Управљача и из средстава Буџета), као и других извора, морају бити трајна и стабилна у циљу реализације свих планираних активности и мера на заштићеном подручју.

6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

Приоритетне активности су:

- ✓ **Заштита ПИО „Камена Гора“:** основни и трајни задатак управљача је чување ПИО „Камена Гора“ и спровођење прописаних режима заштите утврђених актом о заштити, односно предузимање мера и извршење послова на обезбеђењу унутрашњег реда (чување, контрола посетилаца и корисника, пружање помоћи, савета и услуга, одржавање чистоће и уредности и др.) и обележавању заштићеног подручја. За обављање ових послова управљач ће организовати службу чувања у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби ПИО „Камена Гора“. 2015).
- ✓ **Израда неопходне планске и друге документације:** Управљач има обавезу доношења Плана управљања за период од 10 година, Годишњег програма управљања, Извештаја о остваривању годишњег програма управљања и Извештаја о реализацији уговора о суфинансирању годишњих програма управљања. Сагласност на ова акта даје Министарство надлежно за послове заштите животне средине и обавеза доношења регулисана је Законом о заштити природе и Уредбом о заштити ПИО „Камена Гора“. Управљач је истовремено и корисник шума и има обавезу доношења основа газдовања шумама за: Газдинску јединицу „Црни врх- Камена Гора“ (важност основе газдовања шумама 2021-2030), и Газдинску јединицу „Рађеновац- Стругови“ (2022-2031), у оквиру ПИО „Камена Гора“. Управљач обавља и стручно-саветодавне послове у шумама сопственика (приватне шуме) и стим у вези у обавези је да уради и програме газдовања шумама сопственика (на подручју ПИО „Камена Гора“.
- ✓ **Обележавање ПИО „Камена Гора“** управљач је у претходном периоду обележио заштићено подручје и у наредном планском периоду планираће се обнављање и одржавање граница и ознака, односно табли за обележавање заштићеног подручја.
- ✓ **Одржавање уредности и чистоће ПИО „Камена Гора“:** управљач ће планирати активности на одржавању уредности и чистоће, односно активности на уклањању отпада са заштићеног подручја и са простора непосредног око заштићеног подручја; активности на чишћењу реке Грачанице; активности на уређењу излетишта и сл.
- ✓ **Заштита од пожара:** у области заштите од пожара, управљач ће сагласно Закону о заштити од пожара и Закону о ванредним ситуацијама, урадити неопходна планска документа, предузимати превентивне мере у области заштите шума од пожара и унапређивати сарадњу са МУП Србије, Сектором за ванредне ситуације, Одељењем за ватрогасно-спасилачке јединице. Јавно предузеће „Србијашуме“, сагласно Закону о шумама, урадило је Планове заштите шума од пожара, којим су дефинисане превентивне мере заштите од пожара, материјално-техничко опремање за брзо и ефикасно гашење шумских пожара, оперативни планови и карте за потребе организовања акција гашења шумских пожара.

- ✓ **Праћење и унапређење стања заштићеног подручја:** у сарадњи са научно-истраживачким институцијама планира се реализација следећих активности: (1) Идентификација станишта биљних и животињских врста са листе НАТУРА 2000; (2) Праћење здравственог стања шума, односно присуство штетних организама и предузимање мера заштите; (3) Утврђивање стања и мониторинг крупних карнивора у заштићеном подручју; (4) Мониторинг строго заштићених биљних врста .
- ✓ **Промоција и презентација вредности и значаја ПИО „Камена Гора“:** управљач ће самостално и у сарадњи са научно-истраживачким институцијама промовисти вредности заштићеног подручја. Образовно-промотивне активности базираће се на организовању предавања за различите интересне и узрасне групе, кроз сарадњу са туристичким организацијама, промовисањем путем медија уз истицање постигнутих резултата у заштити и истраживању природних вредности подручја, али и на проблемима које прате заштиту, затим учествовање на сајмовима, стручним скуповима и др.

7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Полазећи од природних вредности ПИО „Камена Гора“, дефинисаних мера заштите, приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада су:

- ✓ Мониторинг строго заштићених биљних врста;
- ✓ Мониторинг строго заштићених животињских врста;
- ✓ Истраживање геоморфолошких и културних вредности заштићеног подручја.

Основни садржај образовних активности заснивао би се на природној вредности овог подручја. Остваривао би се у сарадњи са заинтересованим странама кроз програме едукације-семинаре, кампове, радионице и др., као и могућем формирању школе у природи. Пружила би се логистичка подршка заинтересованим институцијама и појединцима у васпитно-образовним активностима предшколске и школске деце, туриста и локалног становништва, као и непосредним учешћем приликом припрема и поделе едукативног материјала.

Приоритетни задаци образовног рада су:

- ✓ едукација локалног становништва и органа јединице локалне самоуправе у области заштите природних вредности ПИО „Камена Гора“;
- ✓ подизање нивоа свести локалне заједнице у циљу очувања геодиверзитета и биодиверзитета;
- ✓ едукација локалног становништва у области одрживог коришћења шумских плодова, леко биља и гљива;
- ✓ едукација свих популација корисника у области спровођења прописаних режима заштите;
- ✓ едукација локалног становништва у области одрживог управљања водама и отпадом.

У планском периоду спроводиће се и едукација запослених лица код управљача и то: едукација и усавршавање запослених лица управљача о природним и створеним вредностима заштићеног подручја и законским прописима из области управљања заштићеним подручјима. Едукација би се спроводила кроз семинаре, радионице, предавања и практични рад на терену.

8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ

Одрживо коришћење природних вредности подразумева спровођење мера и активности у складу са Законом о заштити природе и актом о проглашењу заштићеног подручја. У смислу одрживог коришћења простора управљач има обавезу да осигура неометано одвијање природних процеса, прати кретање и активности посетилаца.

Одрживо коришћење подразумева:

- ✓ одрживи развој шумарства уз примену мера газдовања шумама и шумским земљиштем утврђеним основама газдовања за државне шуме и програмима газдовања за шуме сопственика. Управљач је опредељен да шумским ресурсима газдује на одговоран начин, кроз усавршавање метода рада и развијање одговорности за газдовање шумским ресурсима, узимајући у обзир да се газдује на начин који је: еколошки прихватљив, социјално праведан и економски исплатив.
- ✓ спровођење забране риболова и кретање риболовним водама, као и забране лова;
- ✓ ограничено коришћење гљива, биљних и животињских врста чије су сакупљање и промет под контролом;
- ✓ изградња, реконструкција и посебно опремање руралних насеља са комуналном инфраструктуром;
- ✓ уређење простора за потребе туризма и рекреације и промоције подручја;
- ✓ иницирање посебних пројеката за уређивање сеоских насеља у близини клисуре за развој сеоског, еко и етно туризма;
- ✓ чување и заштиту амбијенталних вредности и лепоте предела;

Активности на уређењу простора ПИО „Камена Гора“ вршиће се у складу са режимима заштите и према плану, односно просторно-планској документацији и то:

- ✓ уређење и одржавање пешачких стаза у ПИО „Камена Гора“;
- ✓ уређење и одржавање видиковаца и постављање осматрачница;
- ✓ уређење и одржавање излетишта и посебних локалитета постављањем клупа, столова, надстрешница, корпи за отпатке, контејнера и уклањање траве-кошењем;
- ✓ уређење излетишта са мобилијаром за децу;
- ✓ постављање инфо табли;
- ✓ постављање путоказа;
- ✓ чишћење клисуре од комуналног отпада.

9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

Предео изузетних одлика „Камена Гора“ налази се на територији општине Пријеполје, на укупној површини од 7.762,33 ha, од чега је 3.679,77 ха (47,41%) у државној својини, а 4.082,56 ха (52,59%) у приватној својини.

На подручју Предела изузетних одлика „Камена Гора“ издвајају се посебне просторне целине, **режим заштите II и III степена**, у зависности од природних вредности, антропогенних утицаја, потребних мера заштите и очувања, као и могућности коришћења и развоја.

Подручја под режимом заштите II степена заузимају укупну површину од 1.912,72 ha (24,64%) и налазе се на шест изолованих локација унутар природног добра. Локалитети који су укључени у овај режим заштите означени су као: „Боровњак“, „Металка“, „Црни Врх“, „Петња“, „Крушево и клисура реке Грачанице“ и „Данкова пусија“.

Подручје под режимом заштите III степена заузима укупну површину од 5.849,61 ha (75,36%) и обухвата територију Предела изузетних одлика „Камена Гора“ која није под режимом заштите II степена.

РЕЖИМ ЗАШТИТЕ II СТЕПЕНА – „активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа“, према Закону о заштити природе.

Локалитети са режимом заштите II степена:

- „Боровњак“
- „Металка“
- „Црни врх“
- „Петња“
- „Крушево и клисура реке Грачанице“
- „Данкова пусија“

„У II степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.“ Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18 и 77/21) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС“, бр. 31/12).

На простору режима II степена заштите:

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ:

- ✓ извођење радова који могу довести до нарушавања објеката геонаслеђа;
- ✓ чиста сеча шумских површина,
- ✓ чиста сеча у циљу реконструкције,
- ✓ уношење инвазивних и алохтоних врста флоре,
- ✓ паљење ватре, осим на местима одређеним за ту намену,

- ✓ брање, кидање и на било који начин уништавање биљног покривача са представницима строго заштићених и заштићених врста флоре,
- ✓ употреба свих недозвољених средстава за лов рибе (нпр. креч, хлор, конопља, експлозив, струја, мреже и др.),
- ✓ привредни риболов,
- ✓ активности које доводе до значајног узнемиравања птица у периоду размножавања (март-јул),
- ✓ уништавање гнезда птица,
- ✓ формирање мрциништа на подручју карстних седимената природног добра,
- ✓ постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима,
- ✓ експлоатација минералних сировина, тресета и материјала речног корита,
- ✓ слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке,
- ✓ промена намене водног земљишта,
- ✓ каптирање извора, изградња хидротехничких објеката (брана – акумулација), преграђивање и регулација водотока,
- ✓ изградња водозавата или дубоких бушотина издвојених за потребе појединачних домаћинстава,
- ✓ изградња објеката за рециклажу и спаљивање отпада,
- ✓ формирање депонија,
- ✓ изградња индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте,
- ✓ изградња објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса,
- ✓ изградња објеката термоелектрана и ветрогенератора,
- ✓ изградња објеката робно-трговинских центара,
- ✓ изградња објеката услужних складишта, магацина и хладњача,
- ✓ изградња објеката викендица и других породичних објеката за одмор,

ОГРАНИЧАВА СЕ:

- ✓ на мелиорационе и друге хидротехничке радове,
- ✓ на извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично без сагласности Завода,
- ✓ на радове и активности везане за научна истраживања и праћење природних процеса,
- ✓ на спровођење активности у оквиру научно-истраживачких радова и праћење природних процеса,
- ✓ примена одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума,
- ✓ извођење мера активне заштите и унапређења популација ретких и угрожених биљних и животињских врста,
- ✓ праћење стања (мониторинг) флоре и фауне,
- ✓ спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозине заштите,
- ✓ уклањање ниског растиња сходно орографији терена ради омогућавања несметаног пролаза дуж постојеће стазе кроз клисуру Грачанице;
- ✓ изградња објеката саобраћајне, комуналне и друге инфраструктуре,
- ✓ изградња стамбених и економских објеката без сагласности Завода,
- ✓ изградња објеката пољопривредних газдинстава,
- ✓ традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе,
- ✓ изградњу објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи,

- ✓ риболов на рекреативни и научноистраживачки
- ✓ ловство на санитарни лов дивљачи и планско регулисање бројности популација ловних врста;
- ✓ сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста само на сакупљање на приватним парцелама,
- ✓ газдовање шумама и шумским земљиштем утврђеним у плановима и основама газдовања шумама којима се обезбеђује умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама,
- ✓ формирање шумских и пољопривредних монокултура и
- ✓ примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност министарства надлежног за послове заштите природе.

Режим заштите III степена – „проактивна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја“, Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС“, бр. 31/12).

„У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу“, Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка, 95/18 и 77/21) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС“, бр. 31/12).

На простору режима III степена заштите:

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ:

- ✓ изградња рафинерија нафте
- ✓ изградња објеката хемијске индустрије,
- ✓ изградња металуршких и термоенергетских објеката,
- ✓ складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса,
- ✓ уношење инвазивних алохтоних врста и
- ✓ образовање депонија;

ОГРАНИЧАВА СЕ:

- ✓ изградња индустријских и енергетских објеката и то на изградњу мањих објеката за претежно локалне потребе,
- ✓ изградња соларних електрана и електрана на био-гас,
- ✓ изградња објеката туристичког смештаја и јавних скијалишта, инфраструктурне мреже и инфраструктурних објеката у складу са одрживим коришћењем природних вредности и капацитета просотра,
- ✓ изградња инфраструктурних објеката,
- ✓ изградња складишта индустријске робе и грађевинског материјала,

- ✓ изградња објеката викендица,
- ✓ експлоатација и примарна прерада минералних сировина, на удаљености која су већа од 2-3 km од зоне I и II режима заштите,
- ✓ образовање објеката за управљање отпадом, на мање објекте који служе за сакупљање, складиштење и третман неопасног отпада. Одлагање отпада је забрањено у границама заштићеног подручја,
- ✓ изградња насеља и ширење њихових грађевинских подручја,
- ✓ лов на потребе одржавања оптималне бројности и здравственог стања популације ловних врста,
- ✓ риболов на рекреативни, санациони и научноистраживачки,
- ✓ формирање шумских и пољопривредних монокултура,
- ✓ примену хемијских средстава и друге радове и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја.

10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ

Сагласно дефинираном режиму заштите промоција вредности ПИО „Камена Гора“ спроводиће се:

- ✓ у оквиру WEB презентације заштићених подручја којима управља ЈП „Србијашуме“;
- ✓ израдом публикација и тематских флајера;
- ✓ организовањем и учешћем у различитим акцијама поводом обележавања Дана заштите природе, Светског дана вода, Светског дана шума, Светског дана биодиверзитета, Светског дана заштите животне средине, Европске недеље шума, Светског дана планина, Дана Динарида и др;
- ✓ организовањем и учешћем у традиционалним манифестацијама које се организују у Пријепољу и околини.

11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ, УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ

Студијску, програмску, планску и пројектну документацију потребну за спровођење циљева и активности на заштити, очувању, унапређењу и одрживом развоју ПИО „Камена Гора“ чине:

- ✓ Студија заштите ПИО „Камена Гора“;
- ✓ План управљања ПИО „камена Гора“ за период 2025-2034. године;
- ✓ Основе газдовања шумама за газдинске јединице: „Црни врх- Камена Гора“ и „Рађеновац-Стругови“.

12. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ

Јавно предузеће „Србијашуме“, као управљач ПИО „Камена Гора“, у претходном периоду остварило је сарадњу са локалним становништвом, локалном самоуправом, невладиним организацијама, еколошким друштвима, факултетима, Заводом за заштиту природе и другим заинтересованим странама. И у наредном планском периоду планира се наставак сарадње.

Посебно је важно одржавање континуиране сарадње са локалним становништвом и то, пре свега, у смислу едукације и информисања истих о вредностима, значају и могућностима које пружа заштићено подручје ПИО „Камена Гора“ као и режимима заштите и шта исти значе за уобичајен живот мештана. Локалном становништву потребно је дати и знања о туристичким потенцијалима везаним, не само за заштићено подручје, већ и околину, а у овом смислу мисли се првенствено на сеоски туризам, који је постављен као један од остваривих циљева подручја и шта се у том смислу може пружити домаћинствима и шта могу да понуде на оваквом тржишту.

Сарадња са локалном самоуправом планира се у области реализације заједничких активности на: заштити ПИО „Камена Гора“; уређењу и презентовању природних и створених вредности; спречавању бесправне градње и уклањању бесправно подигнутих објеката; спречавању загађања извора пијаће воде и реке Грачанице као и др.

Пројекти у области научноистраживачког рада, праћења стања природних и створених вредности, мониторинга, јачања капацитета управљача и заинтересованих страна реализоваће се кроз сарадњу са Заводом за заштиту природе Србије, факултетима, организацијама цивилног друштва и др.

13. АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ

Јавно предузеће „Србијашуме“ Београд конципирало је План управљања ПИО „Камена Гора“ за период 2025 - 2034. године, према захтевима и задацима које треба да оствари сагласно акту о заштити заштићеног подручја и условима заштите природе за израду План управљања ПИО „Камена Гора“.

План управљања ПИО „Камена Гора“ за период 2025 - 2034. године остварује се кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, материјално-финансијски и организациони услови њиховог извршења.

Планирани задаци могу се груписати у 4 групе и то:

- 1. Трајни задаци:** чување, обезбеђење унутрашњег реда у ПИО „Камена Гора“, обележавање, одржавање и уређење ПИО „Камена Гора“, мониторинг природних и

створених вредности, научноистраживачки и образовни рад, промоција и презентација темељних вредности заштићеног подручја.

2. **Хитни задаци:** израда планских и управљачких докумената, основа и планова из области шумарства и ловства; даље опремање и едукација чуварске службе; успостављања еколошке мреже и мониторинга и др.
3. **Приоритетни задаци:** очување темељних вредности ПИО „Камена Гора“ одржавање постојеће базе података; спровођење образовно-промотивних активности; сарадања са заинтересованим странама и учествовање на семинарима, стручним скуповима и др.
4. **Одложени задаци:** су задаци који ће се извршавати у дужем временском периоду, у области одржавања и унапређења ПИО „Камена Гора“.

План управљања ПИО „Камена Гора“, конципиран је по годинама и планираним видовима радова који се могу груписати у:

1. Израда планских докумената и аката која обухвата израду:

- ✓ Плана управљања ПИО „Камена Гора“ (*субјект:* управљач; *динамика:* 2024. година и у 2033. години за наредни десетогодишњи период);
- ✓ Годишњих програма управљања ПИО „Камена Гора“ (*субјект:* управљач; *динамика:* сваке године се ради и то до 15. новембра текуће за наредну годину, уз обавезу доставе Министарству заштите животне средине на давање сагласности);
- ✓ Извештаја о остваривању годишњег програма управљања ПИО „Камена Гора“ (*субјект:* управљач; *динамика:* сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину, уз обавезу доставе Министарству заштите животне средине);
- ✓ Извештаја о реализацији Уговора о суфинансирању реализације годишњег програма управљања ПИО „Камена Гора“ (*субјект:* управљач; *динамика:* сваке године се ради и то до 31. јанура текуће године за претходну годину, уз обавезу доставе Министарству заштите животне средине);
- ✓ Шумских и ловних основа и других основа и планова газдовања природним ресурсима (*субјект:* управљач; *динамика:* 2025-2034. године).

2. Обележавање ПИО „Камена Гора“ што обухвата:

- ✓ Одржавање обележених граница ПИО „Камена Гора“, односно њихово обнављање, постављање и обнављање ознака-табли и информативних табли (*субјект:* управљач уз помоћ, у суфинансирању Министарства заштите животне средине, накнада обвезника и сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика:* 2025 – 2034. година).

3. Чување ПИО „Камена Гора“ што обухвата:

- ✓ Унапређе рада и опремање чуварске службе, сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“, број 99/14), Правилнику о унутрашњем реду и чуварској служби ПИО „Камена Гора“ („Службени гласник Републике Србије“, број 44/15) и Правилнику о службеној одећи, односно униформи чувара у националним парковима и заштићеним подручјима („Службени гласник Републике Србије“, број 105/20), (субјект: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине и сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2025 – 2034. година).

4. Уређење ПИО „Камена Гора“ што обухвата:

- ✓ Постављање и обнављање путоказа и мобилијара (надстрешница са столом и клупама), уређење пешачке и планинарске стазе, уређење излетишта, уређење приступних путева, уређење видиковаца, уклањање комуналног отпада (субјект: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине, накнада обвезника и сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2025 – 2034. година).

5. Популаризација и презентација ПИО „Камена Гора“ што обухвата:

- ✓ Штампаче флајера, лифлета и публикација, израду промотивног материјала (магнета, хемиски, нотеса, торби, качкета идт.) (субјект: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине, накнада обвезника и сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2025 – 2034. година).

6. Пројекти и програми заштите, коришћења, презентације и одрживог развоја ПИО „Камена Гора“ што обухвата израду програма и пројеката из области:

- ✓ мониторинга биљних и животињских врста;
- ✓ мониторинга птица;
- ✓ мониторинга објеката геонаслеђа
- ✓ средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2025 – 2034. година).

14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА УПРАВЉАЊА

Сагласно планираним активностима и задацима, које треба да изврши Управљач ПИО „Камена Гора“, у оквиру Плана управљања ПИО „Камена Гора“, за период 2025 - 2034. година, процењено је да су неопходна финансијска средства у износу од:

Период 2025-2034	Учешће (динара)			Свега (динара)
	ЈП „Србијашуме“	Буџета РС	Накнаде	
	2.130.000	21.150.000	38.572.480	61.852.480
%	3,44	34, 19	62,37	100,00

С обзиром да се План управљања ПИО „Камена Гора“, ради за период од 10 година, као и да је тешко у овом тренутку предвидети трошкове у десетој години примене Плана управљања, за сваку годину дате су пројекције видова радова које треба урадити сходно

планираним циљевима, уз процену потребних финансијских средстава, полазећи од садашњих јединичних трошкова.

Финансирање заштићеног подручја, према члану 69. Закона о заштити природе, обезбеђује се из: средстава буџета Републике Србије, односно јединице локалне самоуправе; средстава Зеленог фонда Републике Србије; накнада за коришћење заштићеног подручја; прихода остварених од обављања делатности; средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; донација, поклона и помоћи и других извора у складу са законом. Део буџетских средстава обезбеђује се из субвенција за заштићена природна добра од националног интереса које се сваке године утврђују Законом о буџету Републике Србије и додељују управљачима заштићених подручја од националног интереса на основу посебне уредбе Владе.

Субвенције се додељују управљачима на основу програма управљања заштићеног подручја за сваку календарску годину на који министарство даје сагласност у складу са законом.

Право на коришћење ових средстава имају сви управљачи заштићених подручја од националног интереса, односно национални паркови и заштићена подручја проглашена уредбом Владе.

Управљачи подnose захтев за доделу субвенција Министарству надлежном за послове животне средине и са тим Министарством закључују уговор о висини и начину коришћења односно намени тих средстава.

Политика расподеле средстава субвенција, у оквиру укупних средстава утврђених Законом о буџету, подразумева да Управљач заштићеног подручја у једној години може добити већа средства а у другој мања, у зависности од значаја и приоритета субвенционисаних радова и активности, тако да та средства не морају имати континуирани раст у десетогодишњем периоду.

То значи да се лимити утврђени фискалном стратегијом на разделу министарства надлежног за послове животне средине, у оквиру кога су и средства субвенција, не морају нужно односити на појединачне кориснике субвенција, већ та средства појединим управљачима у некој години могу бити значајно умањена а другим повећана, уколико се ради о завршетку започетих или започињању нових пројеката који су од општег интереса.

План управљања ПИО „Камена Гора“, спроводи се Годишњим програмом који садржи:

- ✓ послове и задатке који се непосредно спроводе у текућој години,
- ✓ динамику извршења програмираних радова, послова и задатака и
- ✓ неопходна финансијска средства за реализацију Годишњег програма управљања.

На Годишњи програм управљања ПИО „Камена Гора“ сагласност даје Министарство надлежно за послове заштите животне средине.

Поред обезбеђења финансијских средства за реализацију Плана управљања неопходно је да:

- ✓ Управљач унапређује рад чуварске службе сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја, Уредби о заштити ПИО „Камена Гора“ и Правилнику о унутрашњем реду и чуварској служби ПИО „Камена Гора“.
- ✓ Управљач донесе управљачка документа (План управљања, Програм управљања и др.) и на иста добије сагласност надлежног Министарства.
- ✓ Управљач оствари сарадњу и има помоћ у спровођењу прописаног режима заштите на подручју ПИО „Камена Гора“, од стране надлежне републичке инспекције за заштиту животне средине, шумарство, ловство и др.
- ✓ Програме и пројекте из области заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја ПИО „Камена Гора“, заједнички раде управљач и Завод за заштиту природе Србије, Министарство заштите животне средине, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Шумарски и Биолошки факултет и друге научне и истраживачке институције.

План урадила:
Референт за заштиту природе

Роса Колашинац

Директор
Шумског газдинства „Пријепоље“ Пријепоље

Александар Шалипуе, дипл.инж.шум.

